

ความนำ

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยได้ประกาศใช้หลักสูตรปฐมวัยพุทธศักราช ๒๕๖๐ เพื่อใช้ในการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ต้องพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิด - ๖ ปี ให้มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนรู้และสร้างรากฐานชีวิตให้พัฒนาเด็กปฐมวัยไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

อาศัยความตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ (๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๐ กำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย” และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕ กำหนดให้คนพิการมีสิทธิทางการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เลือกรับบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบ และรูปแบบการศึกษาโดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคลนั้น

กิจกรรมศิลปะมีค่าต่อการพัฒนาเด็กทำให้เด็กมี ความสุข จิตใจ ร่าเริง รู้สึกว่าตนมีค่า มีความหมาย เป็นตัวกระตุ้นให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตนเอง กล้าพูด กล้าแสดงออก ฝึกการสังเกต สำรวจสิ่งต่างๆ รอบตัว และยังรู้จักผ่อนคลาย ระบายความรู้สึกรักใคร่ หรือความคับ ข้อนใจของตนโดยผ่านสื่อทางศิลปะออกมา ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการสื่อ ความเข้าใจของเด็ก รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการกลุ่มและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยเฉพาะกิจกรรมศิลปะที่ผู้เรียนได้มี โอกาสสัมผัสกับวัสดุ อุปกรณ์ที่หลากหลาย เด็กได้นับจำนวน ได้รู้ค่าจำนวนของสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ผลงาน จำนวนสีที่ใช้ทำกิจกรรม เป็นตัวกระตุ้นให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมอีกด้วย

ดังนั้นเพื่อให้การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ได้รับการพัฒนาให้มีทักษะการปั้น การหล่อ การประดิษฐ์ การพิมพ์ภาพ และการวาดภาพพระบายสี สามารถนำไปใช้เป็นกรอบและแนวทางในการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษระดับปฐมวัยให้มีทักษะทางด้านกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละประเภทเพื่อส่งเสริม เตรียมความพร้อมให้มีทักษะพื้นฐานด้านกิจกรรมศิลปะ ตลอดจนจุดประกายความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม และเต็มศักยภาพ

ปรัชญากิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เป็นการพัฒนาเด็กที่มีอายุไม่เกิน ๖ ปี อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามสภาพความพิการของเด็กแต่ละบุคคลให้เต็มศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐาน คุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

วิสัยทัศน์

หลักสูตรกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาทักษะการปั้น การหล่อ การประดิษฐ์ การพิมพ์ภาพ และการวาดภาพระบายสี อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะอย่างมีความสุขและเหมาะสมตามศักยภาพ โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก

หลักการ

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ตลอดจนได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับครูผู้สอน เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู การพัฒนา และให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสนำตนเองตามลำดับขั้นของการพัฒนาการทุกด้าน อย่างเป็นองค์รวม มีคุณภาพ และเต็มตามศักยภาพ โดยกำหนดหลักการ ดังนี้

๑. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทุกคน
๒. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย
๓. ยึดพัฒนาการและการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม ผ่านการเล่นอย่างมีความหมาย มีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้รับเทคโนโลยี สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ได้ลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เหมาะสมกับสภาพความพิการ และมีการพักผ่อนเพียงพอ
๔. จัดกิจกรรมศิลปะการเรียนรู้ให้เด็กมีทักษะชีวิต และสามารถปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และมีความสุข
๕. สร้างความรู้ ความเข้าใจ และประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็กระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

หลักสูตรกิจกรรมศิลปะ

สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

หลักสูตรกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

หลักสูตรกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เป็นการจัดกิจกรรมโดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ประกอบด้วย ๕ กิจกรรมคือ กิจกรรมการปั้น กิจกรรมการหล่อ กิจกรรมการประดิษฐ์ กิจกรรมการพิมพ์ภาพ และกิจกรรมการวาดภาพระบายสี เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละประเภทตามสภาพความพิการ และความสามารถของแต่ละบุคคล ผ่านกิจกรรมศิลปะ

จุดหมาย

หลักสูตรกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ และมีความพร้อมในการเรียนรู้ต่อไป จึงกำหนดจุดหมายเพื่อให้เกิดกับเด็กเมื่อจบการศึกษาระดับปฐมวัย ดังนี้

๑. มีทักษะการปั้นด้วยดินน้ำมัน แป้งโด หรือวัสดุอื่นๆที่เหมาะสมกับวัยและความบกพร่องของเด็กแต่ละประเภท
๒. มีทักษะการหล่อด้วยปูนปลาสเตอร์หรือวัสดุอื่นๆ ที่เหมาะสมกับวัยและความบกพร่องของเด็กแต่ละประเภท
๓. มีทักษะการประดิษฐ์ด้วยวัสดุธรรมชาติและวัสดุสังเคราะห์ที่เหมาะสมกับวัยและความบกพร่องของเด็กแต่ละประเภท
๔. มีทักษะการพิมพ์ภาพด้วยวัสดุธรรมชาติและวัสดุสังเคราะห์ที่เหมาะสมกับวัยและความบกพร่องของเด็กแต่ละประเภท
๕. มีทักษะการวาดภาพระบายสีที่เหมาะสมกับวัยและความบกพร่องของเด็กแต่ละประเภท

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายตามหลักสูตรกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๒

๑.บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็นได้แก่บุคคลที่สูญเสียการเห็นตั้งแต่ระดับเล็กน้อย จนถึงตาบอดสนิทซึ่งแบ่งเป็น๒ประเภทดังนี้

๑.๑ คนตาบอดหมายถึงบุคคลที่สูญเสียการเห็นมากจนต้องใช้สื่อสัมผัสและสื่อเสียง หากตรวจวัดความชัดของสายตาค้างดีเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับส่วน๖๐ (๖/๖๐) หรือ๒๐ส่วน๒๐๐ (๒๐/๒๐๐) จนถึงไม่สามารถรับรู้เรื่องแสง

๑.๒ คนเห็นเลือนรางหมายถึงบุคคลที่สูญเสียการเห็นแต่ยังสามารถอ่านอักษรตัวพิมพ์ ขยายใหญ่ด้วยอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการหรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหากวัดความชัดของสายตาค้างดีเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับส่วน๑๘ (๖/๑๘) หรือ๒๐ส่วน๗๐ (๒๐/๗๐)

๒. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้แก่บุคคลที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับหูตึงน้อยจนถึงหูหนวกซึ่งแบ่งเป็น ๒ ประเภทดังนี้

๒.๑ คนหูหนวกหมายถึงบุคคลที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถเข้าใจการพูดผ่านทาง การได้ยินไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟังซึ่งโดยทั่วไปหากตรวจการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยิน ๙๐ เดซิเบลขึ้นไป

๒.๒ คนหูตึงหมายถึงบุคคลที่มีการได้ยินเหลืออยู่เพียงพอที่จะได้ยินการพูดผ่านทาง การได้ยินโดยทั่วไปจะใส่เครื่องช่วยฟังซึ่งหากตรวจวัดการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยินน้อยกว่า ๙๐ เดซิเบลลงมาถึง ๒๖ เดซิเบล

๓. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้แก่บุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการ ปฏิบัติตนในปัจจุบันซึ่งมีลักษณะเฉพาะคือความสามารถทางสติปัญญาน้อยกว่าเกณฑ์เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญร่วมกับความจำกัดของทักษะการปรับตัวอีกอย่างน้อย ๒ ทักษะจาก ๑๐ ทักษะ ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้าน ทักษะทางสังคม/การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยทั้งนี้ได้แสดงอาการดังกล่าวก่อนอายุ ๑๘ ปี

๔. บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพซึ่งแบ่งเป็น ๒ ประเภทดังนี้

๔.๑ บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวได้แก่บุคคลที่มีอวัยวะไม่สมส่วนหรือขาดหายไปกระดูกหรือกล้ามเนื้อผิดปกติมีอุปสรรคในการเคลื่อนไหวความบกพร่องดังกล่าวอาจเกิดจากโรคทางระบบประสาทโรคของระบบกล้ามเนื้อและกระดูกการไม่สมประกอบ มาแต่กำเนิดอุบัติเหตุและโรคติดต่อ

๔.๒ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสุขภาพได้แก่บุคคลที่มีความเจ็บป่วยเรื้อรังหรือมีโรคประจำตัวซึ่งจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่องและเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาซึ่งมีผลทำให้เกิดความจำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษ

๕. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้แก่บุคคลที่มีความผิดปกติในการทำงานของสมองบางส่วนที่แสดงถึงความบกพร่องในกระบวนการเรียนรู้ที่อาจเกิดขึ้นเฉพาะความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านคือการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณซึ่งไม่สามารถเรียนรู้ในด้านที่บกพร่องได้ทั้งที่มีระดับสติปัญญาปกติ

๖. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษาได้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องในการเปล่งเสียงพูดเช่นเสียงผิดปกติอัตราความเร็วและจังหวะการพูดผิดปกติหรือบุคคลที่มีความบกพร่องในเรื่องความเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูด การเขียนหรือระบบสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารซึ่งอาจเกี่ยวกับรูปแบบเนื้อหาและหน้าที่ของภาษา

๗. บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ได้แก่บุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติเป็นอย่างมากและปัญหาทางพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นผลจากความบกพร่องหรือความผิดปกติทางจิตใจหรือสมองในส่วนของการรับรู้อารมณ์หรือความคิดเช่นโรคจิตเภท โรคซึมเศร้า โรคสมองเสื่อม เป็นต้น

๘. บุคคลออทิสติกได้แก่บุคคลที่มีความผิดปกติของระบบการทำงานของสมองบางส่วนซึ่งส่งผลต่อความบกพร่องทางพัฒนาการด้านภาษา ด้านสังคม และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและมีข้อจำกัดด้านพฤติกรรมหรือมีความสนใจจำกัดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยความผิดปกตินั้นค้นพบได้ก่อนอายุ ๓๐ เดือน

๙. บุคคลพิการซ้อนได้แก่บุคคลที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการมากกว่าหนึ่งประเภทในบุคคลเดียวกัน

มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

หลักสูตรกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์จำนวน ๕ มาตรฐาน ประกอบด้วย

มาตรฐานที่ ๑ การปั้น ประกอบด้วย ๑ ตัวบ่งชี้ คือ

ตัวบ่งชี้ ๑ ปั้นด้วยดินน้ำมัน แป้งโด หรือวัสดุอื่นๆตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ ๒ การหล่อ ประกอบด้วย ๑ ตัวบ่งชี้ คือ

ตัวบ่งชี้ ๑ หล่อด้วยปูนปลาสเตอร์หรือวัสดุอื่นๆ ตามแบบพิมพ์อย่างสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ ๓ การประดิษฐ์ ประกอบด้วย ๑ ตัวบ่งชี้ คือ

ตัวบ่งชี้ ๑ ประดิษฐ์ด้วยวัสดุธรรมชาติและวัสดุสังเคราะห์ตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ ๔ การพิมพ์ภาพ ประกอบด้วย ๑ ตัวบ่งชี้ คือ

ตัวบ่งชี้ ๑ พิมพ์ภาพด้วยวัสดุธรรมชาติและวัสดุสังเคราะห์ตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ ๕ การวาดภาพระบายสี ประกอบด้วย ๑ ตัวบ่งชี้ คือ

ตัวบ่งชี้ ๑ วาดภาพระบายสีตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์

ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาเด็กที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

สภาพที่พึงประสงค์

สภาพที่พึงประสงค์เป็นพฤติกรรมหรือความสามารถตามวัยที่คาดหวังให้เด็กเกิดบนพื้นฐานพัฒนาการตามวัยหรือความสามารถตามธรรมชาติในแต่ละระดับอายุ เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดสาระการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมศิลปะ และประเมินพัฒนาการเด็ก โดยมีรายละเอียดของมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ ดังนี้

มาตรฐานที่ ๑ การปั้น

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้ ๑ ปั้นนูนสูงตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์	๑. ปั้นนูนสูงโดยการกดดินน้ำมันหรือแป้งโดให้เต็มแม่แบบรูปแบบต่างๆ และดึงออกได้ถูกต้องตามแบบ
ตัวบ่งชี้ ๒ ปั้นลอยตัวตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์	๑. ปั้นลอยตัวเป็นรูปต่างๆรอบตัวจากเค้าโครงเรขาคณิตอย่างอิสระและมีความหมาย

มาตรฐานที่ ๒ การหล่อ

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้ ๑ หล่อด้วยปูนปลาสเตอร์หรือวัสดุอื่นๆ ตามแบบพิมพ์อย่างสร้างสรรค์	๑. หล่อด้วยปูนปลาสเตอร์เป็นรูปต่างๆอย่างอิสระ มีความหมาย และตั้งชิ้นงานออกจากแม่แบบได้ถูกวิธี

มาตรฐานที่ ๓ การประดิษฐ์

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้ ๑ ประดิษฐ์ด้วยวัสดุธรรมชาติตามและวัสดุสังเคราะห์จินตนาการอย่างสร้างสรรค์	๑. ประดิษฐ์ชิ้นงานรูปต่างๆจากวัสดุธรรมชาติและวัสดุสังเคราะห์อย่างอิสระและมีความหมาย

มาตรฐานที่ ๔ การพิมพ์ภาพ

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้ ๑ พิมพ์ภาพจากวัสดุธรรมชาติและวัสดุสังเคราะห์ตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์	๑. พิมพ์ภาพจากวัสดุธรรมชาติและวัสดุสังเคราะห์โดยการกดแม่พิมพ์ลงบนชิ้นงานเป็นรูปต่างๆอย่างอิสระ มีความหมาย

มาตรฐานที่ ๕ การวาดภาพระบายสี

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้ ๑ วาดภาพระบายสีตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์	๑. ระบายสีไปในทิศทางเดียวกันภายในกรอบรูปทรงเรขาคณิตโดยการวัดมือซ้ายขวาไปมาอย่างต่อเนื่อง
	๒. ระบายสีภายในกรอบรูปทรงเรขาคณิตโดยไม่ออกนอกกรอบ
	๓. วาดภาพระบายสีเป็นรูปต่างๆจากเค้าโครงเรขาคณิตอย่างอิสระและมีความหมาย

การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาในการจัดกิจกรรมศิลปะให้กับเด็ก ใน ๑ ปี การศึกษาโดยประมาณ ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้าสถานศึกษาหรือศูนย์การศึกษาพิเศษ เวลาเรียนจึงขึ้นอยู่กับความพร้อม พัฒนาการและศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษตามประเภทและสภาพความพิการของแต่ละบุคคล ทั้งนี้การจัดกิจกรรมศิลปะจะจัดขึ้นสัปดาห์ละ ๑ คาบ คาบละ ๖๐ นาที ต่อคน

การจัดประสบการณ์สำคัญ

สาระการเรียนรู้ เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมศิลปะการเรียนรู้ให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน ให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนด ประกอบด้วย ประสบการณ์สำคัญสำคัญ และสาระที่ควรเรียนรู้ ดังนี้

๑. ประสบการณ์สำคัญ ประสบการณ์สำคัญเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนนำไปใช้ในการออกแบบการจัดประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และได้รับการส่งเสริมพัฒนาการครอบคลุมทุกด้าน ดังนี้

๑.๑ ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการศิลปะ เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อและระบบประสาท ในการทำกิจกรรมศิลปะ และสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสดแสดงศักยภาพของตนเองอย่างสร้างสรรค์ ดังนี้

สภาพที่พึงประสงค์	ประสบการณ์สำคัญ
๑. ปั้นนูนสูงโดยการกดดินน้ำมันหรือแป้งโดให้เต็มแม่พิมพ์รูปแบบต่างๆ และดึงออกได้ถูกต้องตามแบบ	(๑) ปั้นดินน้ำมันหรือแป้งโดเป็นรูปต่างๆได้ถูกต้องตามแบบอย่างอิสระและสร้างสรรค์
๒. ปั้นลอยตัวเป็นรูปต่างๆรอบตัวจากเค้าโครงเรขาคณิตอย่างอิสระและมีความหมาย	(๑) ปั้นดินน้ำมันหรือแป้งโดเป็นรูปต้นไม้ (๒) ปั้นดินน้ำมันหรือแป้งโดเป็นรูปบ้าน (๓) ปั้นดินน้ำมันหรือแป้งโดเป็นรูปคน (๔) ปั้นดินน้ำมันหรือแป้งโดเป็นรูปสัตว์
๓. หล่อด้วยปูนปลาสเตอร์ หรือวัสดุอื่นๆ เป็นรูปต่างๆอย่างอิสระ มีความหมาย และตั้งชิ้นงานออกจากแม่พิมพ์ได้ถูกวิธี	(๑) หล่อเป็นรูปต้นไม้ (๒) หล่อเป็นรูปบ้านแบบต่างๆ (๓) หล่อเป็นรูปคน (๔) หล่อเป็นรูปสัตว์ต่างๆ

สภาพที่พึงประสงค์	ประสบการณ์สำคัญ
๔. ประดิษฐ์ชิ้นงานเป็นรูปต่างๆจากวัสดุธรรมชาติและวัสดุสังเคราะห์อย่างอิสระและมีความหมาย	(๑) ประดิษฐ์กระดาษเป็นรูปสัตว์อย่างง่าย (๒) ประดิษฐ์กรอบรูปจากกระดาษและเศษวัสดุธรรมชาติ
๕. พิมพ์ภาพจากวัสดุธรรมชาติและวัสดุสังเคราะห์โดยการกดแม่พิมพ์ลงบนชิ้นงานเป็นรูปต่างๆอย่างอิสระ มีความหมาย	(๑) พิมพ์ภาพเป็นรูปต้นไม้ ผลไม้ หรือสัตว์ต่างๆ
๖. ระบายสีไปในทิศทางเดียวกันภายในกรอบรูปทรงเรขาคณิตโดยการทวัดมือซ้ายขวาไปมาอย่างต่อเนื่อง	(๑) ระบายสีและขีดสีด้วยสีชอล์ค
๗. ระบายสีภายในกรอบรูปทรงเรขาคณิตโดยไม่ออกนอกกรอบ	(๑) วาดภาพระบายสีสมุนไพรรูปแอปเปิ้ล
๘. วาดภาพระบายสีเป็นรูปต่างๆจากเค้าโครงเรขาคณิตอย่างอิสระและมีความหมาย	(๑) วาดภาพตามจินตนาการ

๒. สารการเรียนรู้

สารการเรียนรู้ เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดแนวคิดหลังจากนำสารการเรียนรู้นั้นๆ มาจัดประสบการณ์ให้เด็ก เพื่อให้บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา ครูผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ และความสนใจของเด็ก โดยให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำคัญ ทั้งนี้ อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้ โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก ดังนี้

๒.๑ การใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆในการทำงานศิลปะ เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำงานศิลปะว่าอุปกรณ์แต่ละอย่างแตกต่างกันอย่างไร มีคุณสมบัติอย่างไร เช่น ดินสอแตกต่างสีเทียน เนื่องจากดินสอใช้เขียนภาพและวาดรูปส่วนสีเทียนใช้ระบายภาพเพื่อให้เกิดสีสันที่สวยงาม

๒.๑.๑ อุปกรณ์การปั้นและการหล่อ

๑. กระจาดรอง ใช้ในการวางชิ้นงานเพื่ออำนวยความสะดวกในการวางชิ้นงาน

๒. ดินน้ำมัน ใช้ในการฝึกกิจกรรมการปั้น ปั้นเป็นเรื่องราวตามจินตนาการ

๓. ปูนปลาสเตอร์ ใช้ในการฝึกกิจกรรมหล่อปูนปลาสเตอร์

๔. เครื่องมือปั้น ใช้กับงานปั้น

๕. ยางหล่อปูนพลาสติก ใช้ในการหล่อปูนพลาสติก ขึ้นรูปทรงตามที่เราต้องการ

๒.๑.๒ อุปกรณ์การประดิษฐ์และการพิมพ์ภาพ

๑. วัสดุจากธรรมชาติ เช่น ใบไม้แห้ง ดอกไม้แห้ง ก้อนหิน เป็นต้น
๒. วัสดุสังเคราะห์ เช่น หวีผม กระดาษลัง กล่องนม
๓. กาว ใช้ในการยึดติดวัสดุต่างๆเข้าด้วยกัน
๔. กรรไกร ใช้ในการตัดสิ่งของให้ขาดออกจากกันได้

๒.๑.๓ อุปกรณ์การวาดภาพระบายสี

๑. สี ใช้ในการระบาย เพื่อให้เกิดความสวยงาม เช่น สีเทียน สีไม้สีน้ำ เป็นต้น

๒. กระดาษ ใช้ในการวาดภาพหรือขีดเขียน
๓. ดินสอ ใช้ในการลากเส้นเป็นรูปร่างและรูปทรงต่างๆ
๔. ยางลบ ใช้ในการลบเส้นต่างๆที่เกิดจากการวาดหรือขีดเขียนลงบนกระดาษ

๕. พู่กัน ใช้ในการระบายสีน้ำ
๖. จานสี ใช้ในการเทสีน้ำ
๗. ผ้าเช็ดสี ใช้ในการเช็ดสิ่งสกปรกออกจากพู่กัน และจานสี

๒.๒ การเก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์ต่างๆหลังจากทำงานศิลปะ เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการเก็บรักษา การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำงานศิลปะว่าอุปกรณ์แต่ละอย่างแตกต่างกันอย่างไร มีวิธีการเก็บรักษาอย่างไร เช่น ดินสอ หลังใช้งานเสร็จแล้วต้องเก็บไว้ในกล่องเก็บดินสอเนื่องจากดินสอจะได้ไม่หักส่วนพู่กันหลังจากใช้งานเสร็จแล้วต้องล้างให้สะอาดแล้วเช็ดขนแปรงด้วยผ้าให้แห้ง จากนั้นนำไปเก็บในกล่องใส่พู่กันให้เรียบร้อย

๒.๒.๑ อุปกรณ์การปั้นและหล่อ

๑. กระดานรอง เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วจะต้องทำความสะอาดด้วยผ้าเปียก เช็ดกระดานให้แห้งด้วยผ้าสะอาด และจัดเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

๒. ดินน้ำมัน เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วจะต้องเก็บใส่กล่องดินน้ำมันตามฉลาก ไม่ผสมสีดินน้ำมัน ปิดฝากล่องให้สนิท และจัดเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

๓. ปูนพลาสติก เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วจะต้องเก็บใส่กล่องเก็บปูนพลาสติก ปิดฝากล่องปูนพลาสติกให้สนิท และจัดเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

๔. เครื่องมือปั้น เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วจะต้องล้างน้ำให้สะอาด เช็ดเครื่องมือปั้นด้วยผ้าสะอาดให้แห้ง เก็บใส่กล่องเครื่องมือปั้น ปิดฝากล่องเครื่องมือปั้นให้สนิท และจัดเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

๕. ยางหล่อปูนพลาสติก เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วจะต้องล้างน้ำให้สะอาด ผึ่งให้แห้ง เก็บใส่กล่องเก็บยางหล่อปูนพลาสติก ปิดฝากล่องเก็บยางหล่อปูนพลาสติกให้สนิท และจัดเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

๒.๑.๒ อุปกรณ์การประดิษฐ์และการพิมพ์ภาพ

๑. วัสดุจากธรรมชาติ เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วจะต้องจัดเก็บใส่กล่องเก็บวัสดุธรรมชาติ ปิดฝากล่องเก็บวัสดุธรรมชาติให้สนิท และจัดเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

๒. วัสดุสังเคราะห์ เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วจะต้องจัดเก็บใส่กล่องเก็บวัสดุธรรมชาติ ปิดฝากล่องเก็บวัสดุธรรมชาติให้สนิท และจัดเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

๓. กาว เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วจะต้องปิดฝากาวให้สนิท และจัดเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

๔. กรรไกร เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วจะต้องเช็ดทำความสะอาดด้วยผ้าสะอาด เก็บใส่กล่องเก็บกรรไกร ปิดฝากล่องเก็บกรรไกรให้สนิท และจัดเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

๒.๑.๓ อุปกรณ์การวาดภาพระบายสี

๑. สี เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วจะต้องปิดฝาสีให้สนิท และจัดเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

๒. กระดาษ เมื่อทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้วจะต้องเก็บใส่กล่องกระดาษ ปิดฝากล่องกระดาษให้สนิท และจัดเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

๓. ดินสอ เมื่อทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้วจะต้องเก็บใส่กล่องดินสอ ปิดฝากล่องดินสอให้สนิท และจัดเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

๔. ยางลบ เมื่อทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้วจะต้องเก็บใส่กล่องเก็บยางลบ ปิดฝากล่องเก็บยางลบให้สนิท และจัดเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

๕. พู่กัน เมื่อทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้วจะต้องล้างน้ำให้สะอาด เช็ดพู่กันด้วยผ้าสะอาด ผึ่งให้แห้ง เก็บใส่กล่องพู่กัน ปิดฝากล่องพู่กันให้สนิท และจัดเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

๖. จานสี เมื่อทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้วจะต้องล้างน้ำให้สะอาด เช็ดจานสีด้วยผ้าสะอาด ผึ่งให้แห้ง เก็บใส่กล่องเก็บจานสี ปิดฝากล่องเก็บจานสีให้สนิท และจัดเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

๗. ผ้าเช็ดสี เมื่อทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้วจะต้องล้างน้ำให้สะอาด ผึ่งให้แห้ง เก็บใส่กล่องเก็บผ้าเช็ดสี ปิดฝากล่องเก็บผ้าเช็ดสีให้สนิท และจัดเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

การจัดกิจกรรมศิลปะ

การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะการบูรณาการผ่านการเล่น การลงมือกระทำจากกิจกรรมศิลปะอย่างหลากหลายโดยคำนึงถึงข้อจำกัดของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละคนให้เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนี้

๑. หลักการจัดกิจกรรมศิลปะ

๑.๑ จัดกิจกรรมศิลปะ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวม อย่างสมดุลและต่อเนื่อง

๑.๒ เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

๑.๓ จัดให้เด็กได้รับการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก

๑.๔ จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมศิลปะ พร้อมทั้งนำผลการประเมินมาพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง

๑.๕ ให้พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

๒. แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะ

๒.๑ จัดกิจกรรมศิลปะให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการและการทำงานของสมองที่เหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

๒.๒ จัดกิจกรรมศิลปะให้สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละประเภทเด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยมีแนวการจัดการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละประเภทดังนี้

๒.๒.๑ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นการใช้ประสาทสัมผัสที่เหลืออยู่ในการทำกิจกรรม ระบบกล่องงาน สื่อแบบสัมผัส

๒.๒.๒ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสื่อสารโดยใช้ภาษามือ ภาษาท่าทาง การอ่านริมฝีปาก การฝึกพูด ใช้ระบบกล่องงานในการจัดการเรียนรู้ และบัตรภาพเพื่อเป็นสื่อในการทำกิจกรรม

๒.๒.๓ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสอนซ้ำๆ สอนจากง่ายไปยาก เป็นขั้นตอน การวิเคราะห์งาน ใช้ระบบกล่องงานในการจัดการเรียนรู้ และบัตรภาพเพื่อเป็นสื่อในการทำกิจกรรม

๒.๒.๔ เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อและรูปแบบการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับความ เช่น แอพวาดภาพในกรณีที่นักเรียนไม่สามารถใช้มือในการทำกิจกรรม

๒.๒.๕ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจำ จาก การเห็นและได้ยิน การเรียงลำดับ การจัดระเบียบตัวเอง ใช้ระบบกล่องงานในการจัดการเรียนรู้ และบัตรภาพเพื่อเป็นสื่อในการทำกิจกรรม อาจจะใช้สิ่งเสริมแรงในกรณีที่นักเรียนไม่ยอมให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

๒.๒.๖ เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษาควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นการออกเสียงให้ชัดเจน การสื่อสารที่ผู้อื่นเข้าใจได้ ใช้ระบบกล่องงานในการจัดการเรียนรู้ และบัตรภาพเพื่อเป็นสื่อในการทำกิจกรรม

๒.๒.๗ เด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ ควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นการควบคุมพฤติกรรมและอารมณ์ของตนเอง การแสดงออกทางพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม ใช้ระบบ

กล่องงานในการจัดการเรียนรู้ และบรรยากาศเพื่อเป็นสื่อในการทำกิจกรรม อาจจะใช้สิ่งเสริมแรงในกรณีที่นักเรียนไม่ยอมให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

๒.๒.๘ เด็กออทิสติก ควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสื่อสาร การอยู่ร่วมกันในสังคม การตอบสนองต่อประสาทสัมผัสทั้ง ๗ ใช้ระบบกล่องงานในการจัดการเรียนรู้ และบรรยากาศเพื่อเป็นสื่อในการทำกิจกรรม อาจจะใช้สิ่งเสริมแรงในกรณีที่นักเรียนไม่ยอมให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

๒.๒.๙ เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษซ้อน ควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นตามลักษณะความพิการแต่ละประเภท

๒.๓ จัดกิจกรรมศิลปะแบบบูรณาการ โดยบูรณาการทั้งกิจกรรม ทักษะ และสาระการเรียนรู้

๒.๔ จัดกิจกรรมศิลปะให้เด็กได้ริเริ่มคิด วางแผน ตัดสินใจลงมือกระทำและนำเสนอความคิด โดยครูผู้สอนหรือผู้จัดกิจกรรมศิลปะเป็นผู้สนับสนุนอำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

๒.๕ จัดกิจกรรมศิลปะให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นกับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่างๆ กัน

๒.๖ จัดกิจกรรมศิลปะให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก และแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก สอดคล้องกับบริบท สังคม และวัฒนธรรมที่แวดล้อมเด็ก

๒.๗ จัดกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม และการมีวินัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมศิลปะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

๒.๘ จัดกิจกรรมศิลปะทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริง โดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

๒.๙ จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

๒.๑๐ จัดกิจกรรมศิลปะโดยให้พ่อแม่ ครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วมทั้งการวางแผนการสนับสนุนสื่อ แหล่งเรียนรู้ การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

๓. การจัดกิจกรรมศิลปะ

กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จัดกิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง โดยใช้ระบบกล่องงาน ด้วยกิจกรรมการปั้น การหล่อ การประดิษฐ์ การพิมพ์ภาพ และการวาดภาพระบายสี ครูผู้สอนคำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน การจัดกิจกรรมศิลปะมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมศิลปะ ดังนี้

๓.๑ หลักการจัดกิจกรรมศิลปะ

๓.๑.๑ กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน แต่ยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่น

วัย ๓-๔ ปี มีความสนใจประมาณ ๘-๑๒ นาที

วัย ๔-๕ ปี มีความสนใจประมาณ ๑๒-๑๕ นาที

วัย ๕-๖ ปี มีความสนใจประมาณ ๑๕-๒๐ นาที

๓.๑.๒ กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า ๒๐ นาที

๓.๑.๓ กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เพื่อช่วยให้เด็กรู้จักเลือกตัดสินใจคิดแก้ปัญหาคิดสร้างสรรค์ เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ ๔๐-๖๐ นาที

๓.๑.๔ กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและครูผู้สอน หรือผู้จัดกิจกรรมศิลปะเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้ กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

๓.๒ ขอบข่ายของกิจกรรมศิลปะ

การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละคาบครูผู้สอนจัดด้วยรูปแบบที่หลากหลายคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน ดังต่อไปนี้

๓.๒.๑ การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เป็นการพัฒนาความแข็งแรง การทรงตัว การยืดหยุ่น ความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่างๆ และจังหวะการเคลื่อนไหวในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ โดยจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม การนำเสนอหน้าชั้นเรียน

๓.๒.๒ การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เป็นการพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อมือ-นิ้วมือ การประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อมือและระบบประสาทตามือได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้ฝึกการปั้น การหล่อ การประดิษฐ์ การพิมพ์ภาพ และการวาดภาพระบายสี

๓.๒.๓ การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เป็นการปลูกฝังให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความภาคภูมิใจในชิ้นงานของตนเอง และรู้จักชื่นชมผู้อื่นอย่างเหมาะสม

๓.๒.๔ การพัฒนาสังคมนิสัย เป็นการพัฒนาให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎหมายกติกาข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ

๓.๒.๕ การพัฒนาการคิด เป็นการพัฒนาให้เด็กมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาความคิดรวบยอด และคิดเชิงเหตุผล โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้เสนออภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ฝึกออกแบบและสร้างชิ้นงาน และทำกิจกรรมทั้งเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ และรายบุคคล

๓.๒.๖ การพัฒนาภาษา เป็นการพัฒนาให้เด็กใช้ภาษาสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่ได้มีกิจกรรมศิลปะโดยสามารถตั้งคำถามในสิ่งที่สงสัยใคร่รู้

๓.๒.๗ การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่างๆ โดยจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ผ่านกิจกรรมการปั้น การหล่อ การประดิษฐ์ การพิมพ์ภาพ และการวาดภาพระบายสี

เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ และแหล่งเรียนรู้

การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ต้องใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ ของแต่ละบุคคล รวมทั้งการใช้แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่มีในห้องเรียน ซึ่งครูผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเอง หรือพิจารณาเลือกใช้จากคู่มือรายการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษามาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเกิดการเรียนรู้อย่างเพียงพอ เพื่อพัฒนาให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงดังนี้

๑. จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ ศูนย์สื่อ นวัตกรรม และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ในสถานศึกษาและชุมชน เพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการแลกเปลี่ยนกิจกรรมศิลปะการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา ห้องเรียน ชุมชน

๒. จัดทำ จัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำ จัดหาสื่อที่หลากหลาย รวมทั้งประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในห้องเรียนเป็นสื่อการเรียนรู้

๓. เลือกใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เหมาะสม และหลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้และความแตกต่างของแต่ละบุคคล

๔. ประเมินความเหมาะสมคุณภาพของเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ ที่เลือกใช้ ในการจัดการเรียนรู้

๕. ศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อการเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

๖. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพ การใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ และแหล่งเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

ในการจัดทำ การเลือกใช้ และการประเมินคุณภาพเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในห้องเรียน ควรคำนึงถึงหลักการสำคัญ เช่น ความสอดคล้องกับหลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมศิลปะ เป็นต้น

การประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เป็นการประเมินทักษะ กิจกรรมศิลปะ ด้านการปั้น การหล่อ การประดิษฐ์ การพิมพ์ภาพ และการวาดภาพระบายสีของเด็ก โดยใช้แบบประเมินกิจกรรมศิลปะ โดยครูผู้สอน รวมทั้งผู้ปกครองเป็นผู้ให้ข้อมูลและร่วมประเมินทั้งนี้ โดยใช้กรอบมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ รวมทั้งเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ตามความต้องการจำเป็น ก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะ เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษา เฉพาะบุคคล ระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะ เพื่อพัฒนาและทบทวนแผนให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล และเมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมศิลปะ เพื่อประเมินความสามารถตาม วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ทั้งนี้ครูผู้สอนและผู้ปกครอง ต้องร่วมกันประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

๑. แนวทางการประเมินพัฒนาการ

หลักสูตรกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ได้กำหนดเป้าหมายคุณภาพของเด็กโดยยึดพัฒนาการทางด้านศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยด้านการปั้น การหล่อ การประดิษฐ์ การพิมพ์ภาพ และการวาดภาพระบายสี ดังนี้

๑.๑ การประเมินพัฒนาการด้านการปั้น ประกอบด้วยการประเมินการปั้นนูนสูงโดยการกดดินน้ำมันหรือแป้งโดให้เต็มแม่แบบรูปแบบต่างๆ การตึงดินน้ำมันหรือแป้งโดออกจากแม่แบบ ได้ถูกต้องตามแบบ การปั้นลอยตัวจากดินน้ำมันหรือแป้งโดเป็นรูปต่างๆรอบตัวจากเค้าโครงเรขาคณิต อย่างอิสระและมีความหมาย ทั้งนี้ นักเรียนจะต้องทำได้ด้วยตนเอง

๑.๒ การประเมินพัฒนาการด้านการหล่อ ประกอบด้วยการประเมินการหล่อด้วยปูนปลาสเตอร์เป็นรูปต่างๆอย่างอิสระ มีความหมาย และการตึงชิ้นงานออกจากแม่แบบได้ถูกวิธี ทั้งนี้ นักเรียนจะต้องทำได้ด้วยตนเอง

๑.๓ การประเมินพัฒนาการด้านการประดิษฐ์ ประกอบด้วยการประเมินการประดิษฐ์ ชิ้นงานรูปต่างๆจากวัสดุธรรมชาติและวัสดุสังเคราะห์อย่างอิสระและมีความหมาย ทั้งนี้ นักเรียนจะต้องทำได้ด้วยตนเอง

๑.๔ การประเมินพัฒนาการด้านการพิมพ์ภาพ ประกอบด้วยการประเมินการพิมพ์ ภาพจากวัสดุธรรมชาติและวัสดุสังเคราะห์โดยการกดแม่พิมพ์ลงบนชิ้นงานเป็นรูปต่างๆอย่างอิสระ มีความหมาย ทั้งนี้ นักเรียนจะต้องทำได้ด้วยตนเอง

๑.๕ การประเมินพัฒนาการด้านการวาดภาพระบายสี ประกอบด้วยการประเมินการ ระบายสีไปในทิศทางเดียวกันภายในกรอบรูปทรงเรขาคณิตโดยการตวัดมือซ้ายขวาไปมาอย่างต่อเนื่อง การระบายสีภายในกรอบรูปทรงเรขาคณิตโดยไม่ออกนอกกรอบ การวาดภาพระบายสีเป็น รูปต่างๆจากเค้าโครงเรขาคณิตอย่างอิสระและมีความหมาย ทั้งนี้ นักเรียนจะต้องทำได้ด้วยตนเอง

๒. ขั้นตอนการประเมิน

การประเมินพัฒนาการเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษาตามหลักสูตรกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ใช้แบบประเมินกิจกรรมศิลปะ โดยครูผู้สอน รวมทั้งผู้ปกครองเป็นผู้ให้ข้อมูลและร่วมประเมินทั้งนี้โดยใช้กรอบมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ รวมทั้งเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ตามความต้องการจำเป็น ทั้งก่อน ระหว่างและสิ้นสุดการจัดกิจกรรมศิลปะการเรียนรู้

การประเมินมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์

ครูผู้สอนได้วิเคราะห์มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ และกำหนดสิ่งที่ประเมินจากการจัดกิจกรรมศิลปะ และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เพื่อวางแผนการประเมินพัฒนาการดังนี้

๑. การวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์

การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปสู่การจัดทำหลักสูตรกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ได้วิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปีทีสอดคล้องของมาตรฐาน กิจกรรมศิลปะทั้ง ๕ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ ๕ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ ๙ ข้อ ได้แก่ ๑.มาตรฐาน การปั้น มี ๑ ตัวบ่งชี้ คือ การปั้นด้วยดินน้ำมันตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ มีสภาพที่พึงประสงค์ ๓ ข้อ คือ ๑.การกดดินน้ำมันลงในแม่แบบโดยขอบดินน้ำมันแยกออกจากกัน ๒.การดึงดินน้ำมันออกจากแม่แบบรูปต่างๆโดยมีรายละเอียดชิ้นงานสมบูรณ์ ๓.การปั้นสิ่งของต่างๆรอบตัวจากเค้าโครงเรขาคณิตอย่างอิสระ เช่น ปั้นสิ่งของ ต้นไม้ คน หรือสัตว์ต่างๆ ๒.มาตรฐานการหล่อ มี ๑ ตัวบ่งชี้ คือ การหล่อด้วยปูนปลาสเตอร์ตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ มีสภาพที่พึงประสงค์ ๑ ข้อ คือ การหล่อปูนปลาสเตอร์ตามแบบออกมาเป็นชิ้นงาน เช่น รูปสิ่งของ ต้นไม้ คน หรือสัตว์ต่างๆ ๓.มาตรฐานการประดิษฐ์ มี ๑ ตัวบ่งชี้ คือ การประดิษฐ์ด้วยวัสดุธรรมชาติและวัสดุสังเคราะห์ตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ และมีสภาพที่พึงประสงค์ ๑ ข้อ คือ การประดิษฐ์เป็นชิ้นงานจากวัสดุธรรมชาติและวัสดุสังเคราะห์ เช่น หุ่นยนต์ ต้นไม้ คน หรือสัตว์ต่างๆ ๔.มาตรฐานการพิมพ์ภาพมี ๑ ตัวบ่งชี้ คือ การพิมพ์ภาพจากวัสดุธรรมชาติและวัสดุสังเคราะห์ตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ และมีสภาพที่พึงประสงค์ ๑ ข้อ คือ การกดแม่พิมพ์ลงบนชิ้นงานเป็นรูปภาพต่างๆ เช่น สิ่งของ ต้นไม้ ดอกไม้ คน หรือสัตว์ต่างๆ และ ๕.มาตรฐานการวาดภาพระบายสี มี ๑ ตัวบ่งชี้ คือ วาดภาพระบายสีตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ มีสภาพที่พึงประสงค์ ๓ ข้อ คือ ๑.การระบายสีไปในทิศทางเดียวกันโดยการตัวมือซ้ายขวาไปมาอย่างต่อเนื่อง ๒.การระบายสีภายในกรอบรูปทรงเรขาคณิตโดยไม่ออกนอกกรอบ ๓.การวาดภาพระบายสีรูปสัตว์และสิ่งของต่างๆรอบตัวจากเค้าโครงเรขาคณิตอย่างอิสระ เช่น รูปบ้าน ต้นไม้ สัตว์ต่างๆ และสาระการเรียนรู้เพื่อกำหนดหน่วยการเรียนรู้ โดยให้นำสภาพที่พึงประสงค์ที่ได้จากการวิเคราะห์มากำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้นั้นๆ และกำหนดกิจกรรมหลัก ๕ กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการปั้น กิจกรรมการหล่อ กิจกรรมการประดิษฐ์ กิจกรรมการพิมพ์ภาพ และกิจกรรมวาดภาพระบายสี ในการพัฒนาเด็ก

๒. การกำหนดประเด็นการประเมิน

ครูผู้สอนต้องกำหนดพัฒนาการที่ต้องการประเมิน คือ สภาพที่พึงประสงค์ที่นำมากำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ซึ่งครอบคลุมพัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน และทักษะความต้องการจำเป็นพิเศษ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และเชื่อมโยงไปยังจุดประสงค์ของแผนการจัดกิจกรรมศิลปะในแต่ละคาบ ดังนั้นประเด็นการประเมินจึงประกอบไปด้วยจุดประสงค์ของแผนการจัดกิจกรรมศิลปะที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้

๓. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการเด็ก ครูผู้สอนต้องวางแผนและกำหนดวิธีการประเมินให้เหมาะสมกับกิจกรรม ใช้การแบบประเมินกิจกรรมศิลปะ การประเมินผลงาน/ชิ้นงาน การพูดคุย และการสัมภาษณ์เด็ก

๔. เกณฑ์การประเมิน

การกำหนดเกณฑ์การประเมินและการให้ระดับคุณภาพ ผลการประเมินพัฒนาการกิจกรรมศิลปะทั้ง ๕ กิจกรรม ตามทักษะที่จำเป็นเฉพาะความพิการ ในแต่ละสภาพที่พึงประสงค์ เพื่อเชื่อมโยงไปสู่การผ่านตัวบ่งชี้และมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยใช้แบบประเมินกิจกรรมศิลปะ

ตัวอย่างแบบประเมินความสามารถพื้นฐานในการทำกิจกรรมศิลปะ

ชื่อ.....นามสกุล.....ชื่อเล่น.....

อายุ.....ปี.....เดือน.....ประเภทความพิการ.....

วันที่ประเมินการพัฒนา.....อายุ.....ปี.....เดือน.....

คำชี้แจง : ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ความสามารถที่นักเรียนแสดงพฤติกรรม

เกณฑ์การประเมิน ทำได้ หมายถึง ปรากฏพฤติกรรมด้วยตนเองให้เห็นชัดเจน

ทำไม่ได้ หมายถึง ไม่ปรากฏพฤติกรรมให้เห็น

ประเภท	พัฒนาการที่คาดหวัง	ความสามารถ	
		ทำได้	ทำไม่ได้
การปั้น	๑. ปั้นนูนสูงโดยการกดดินน้ำมันหรือแป้งโดให้เต็มแม่แบบรูปแบบต่างๆ และดึงออกได้ถูกต้องตามแบบ		
	๒. ปั้นลอยตัวเป็นรูปต่างๆรอบตัวจากเค้าโครงเรขาคณิตอย่างอิสระ และมีความหมาย		
การหล่อ	๓. หล่อด้วยปูนปลาสเตอร์เป็นรูปต่างๆอย่างอิสระ มีความหมาย และตั้งชิ้นงานออกจากแม่แบบได้ถูกวิธี		
การประดิษฐ์	๔. ประดิษฐ์ชิ้นงานเป็นรูปต่างๆจากวัสดุธรรมชาติและวัสดุสังเคราะห์อย่างอิสระและมีความหมาย		
การพิมพ์ภาพ	๕. พิมพ์ภาพจากวัสดุธรรมชาติและวัสดุสังเคราะห์โดยการกดแม่พิมพ์ลงบนชิ้นงานเป็นรูปต่างๆอย่างอิสระ มีความหมาย		
การวาดภาพระบายสี	๖. ระบายสีไปในทิศทางเดียวกันภายในกรอบรูปทรงเรขาคณิตโดยการตัวดมือซ้ายขวาไปมาอย่างต่อเนื่อง		
	๗. ระบายสีภายในกรอบรูปทรงเรขาคณิตโดยไม่ออกนอกกรอบ		
	๘. วาดภาพระบายสีเป็นรูปต่างๆจากเค้าโครงเรขาคณิตอย่างอิสระ และมีความหมาย		

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

๕. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ครูผู้สอนวางแผนการประเมินพัฒนาการแล้วทำการสังเกตพฤติกรรมของเด็กเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ด้วยวิธีการที่ การพูดคุย หรือสัมภาษณ์เด็ก และการประเมินผลงาน/ชิ้นงาน ของเด็กอย่างเป็นระบบ เพื่อรวบรวมข้อมูลพัฒนาการของเด็กให้ครอบคลุมเด็กทุกคนแล้วสรุปลงในแบบบันทึกผลการประเมินสภาพที่พึงประสงค์

การเก็บรวบรวมข้อมูลผลการประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพที่พึงประสงค์ ครูผู้สอนเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล โดยสภาพที่พึงประสงค์ ๑ ข้อ จะต้องประเมินพัฒนาการอย่างน้อย ๒ ครั้งต่อ ๑ ภาคเรียน ระยะแรกเป็นการประเมินเพื่อความก้าวหน้า ดังนั้น การเก็บรวบรวมข้อมูลผลการประเมินพัฒนาการตามสภาพที่พึงประสงค์จึงเป็นการสะสมเพื่อยืนยันว่าเด็กเกิดพัฒนาการตามสภาพที่พึงประสงค์นั้นๆ ชัดเจนและมีความน่าเชื่อถือ

๖. การสรุปผลการประเมินพัฒนาการเด็ก

การสรุปผลการประเมินพัฒนาการเด็กเป็นแบบรายตัวบ่งชี้ รายมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และในภาพรวมของพัฒนาการรายด้าน ภาคเรียนละ ๑ ครั้ง สำหรับแนวทางการสรุปผลการประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพที่พึงประสงค์ในแต่ละตัวบ่งชี้ ใช้ฐานนิยม (Mode) ในกรณีมีฐานนิยมมากกว่า ๑ ฐานนิยม คือ มีระดับคุณภาพซ้ำมากกว่า ๑ ระดับคุณภาพ การสรุปผลการประเมินพัฒนาการเด็กในแต่ละตัวบ่งชี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน โดยคำนึงถึงปรัชญา กิจกรรมศิลปะ และหลักการของหลักสูตรกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ รวมทั้งการนำข้อมูลผลการประเมินไปใช้เพื่อพัฒนาเด็กต่อไป

๗. การรายงานผลการประเมินพัฒนาการและการนำข้อมูลไปใช้

การรายงานผลการประเมินพัฒนาการเป็นการสื่อสารให้พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของเด็ก ครูผู้สอนนำแบบสรุปผลการประเมินพัฒนาการและจัดทำเอกสารรายงานให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะๆ หรืออย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ครั้ง การรายงานผลการประเมินพัฒนาการสามารถรายงานเป็นระดับคุณภาพตามพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพัฒนาการแต่ละด้าน ที่สะท้อนมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง ๑๓ ข้อตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

การจัดทำหลักสูตรกิจกรรมศิลปะ

หลักสูตรกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เป็นหลักสูตรของสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับปฐมวัยของศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง ครูผู้สอนได้วางแผนหรือกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เด็กบรรลุมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด โดยคำนึงถึง วิสัยทัศน์ จุดเน้น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพบริบท ของครอบครัว สภาพความพิการของเด็ก และความต้องการของชุมชน มาออกแบบหลักสูตรกิจกรรมศิลปะ ดังนี้

๑. จุดหมายของหลักสูตรกิจกรรมศิลปะ

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ดำเนินการจัดทำหลักสูตรกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ บนพื้นฐานหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลางได้เชื่อมโยงมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ คำนึงถึงความต้องการจำเป็นของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละประเภทด้วย เพื่อสะท้อนให้เห็นหลักการของหลักสูตรกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กทุกคน การประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัวชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ดูแล และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยยึดความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็ก

๒. การสร้างหลักสูตรกิจกรรมศิลปะ

หลักสูตรกิจกรรมศิลปะสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจและปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับธรรมชาติสภาพความพิการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย การสร้างหลักสูตรกิจกรรมศิลปะควรดำเนินการ ดังนี้

๒.๑ ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง เพื่อจัดทำหลักสูตรกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตรปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ หลักการตามพัฒนาการศิลปะของเด็กปฐมวัย และกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ รวมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว สภาพปัจจุบัน สภาพต่างๆ ที่เป็นปัญหา จุดเด่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

๒.๒ จัดทำหลักสูตรกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ ภารกิจหรือพันธกิจ เป้าหมาย มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ โดยโครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย การวิเคราะห์ สาระการเรียนรู้รายปี เพื่อกำหนดประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรรู้ในแต่ละช่วงอายุ ระยะเวลาเรียน การจัดกิจกรรมศิลปะ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการและการบริหารจัดการหลักสูตร

๒.๓ การประเมินหลักสูตรกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ แบ่งออกเป็นการประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตรหลังจากที่ได้จัดทำแล้ว โดยอาศัยความคิดเห็นจากผู้ใช้หลักสูตร ผู้มีส่วนร่วมในการทำหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่างๆ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ นำหลักสูตรที่ได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะไปทดลองใช้หลักสูตร เพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด นำผลการประเมินจากผู้ทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และประเมินผลหลังการใช้หลักสูตร เพื่อตรวจสอบหลักสูตรทั้งระบบหลังจากที่ใช้หลักสูตรครบแต่ละช่วงอายุ เพื่อสรุปผลว่าหลักสูตรที่จัดทำควรมีการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างไร

แนวทางการใช้หลักสูตรกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

๑. ศึกษาหลักสูตร

ศึกษามาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ ในแต่ละช่วงอายุจริงหรืออายุพัฒนาการของเด็ก

๒. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก

ประวัติครอบครัว ประวัติทางการแพทย์ ประเมินความพิการ

๓. ประเมินความสามารถก่อนเรียน กิจกรรมศิลปะ

๓.๑ ใช้แบบประเมินกิจกรรมศิลปะ ต้นปีการศึกษาโดยครูและผู้ปกครอง

๓.๒ รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล(IEP)

๔. จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล(IEP)

๔.๑ กำหนดเป้าหมายระยะยาว

๔.๒ วิเคราะห์ และกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดกิจกรรม ประสบการณ์สำคัญในการจัดการเรียนรู้

๕. จัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP)

กำหนดสภาพที่พึงประสงค์ และจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (เป้าหมายระยะสั้น) ที่กำหนดในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลมาดำเนินการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล โดยการวิเคราะห์งานหรือกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยการเรียงลำดับกิจกรรมที่ง่ายไปสู่กิจกรรมที่ยากขึ้น หรือกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมไปสู่กิจกรรมที่เป็นนามธรรม ให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนแต่ละบุคคล

๖. จัดทำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะ

๖.๑ ศึกษามาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ ตามช่วงอายุของเด็ก เพื่อนำมาจัดทำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะ

๖.๒ จัดทำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะอย่างหลากหลาย ครอบคลุมสภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งเปลี่ยนเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ครบทุกสภาพที่พึงประสงค์ในช่วงอายุจริงหรืออายุพัฒนาการ

๗. จัดกิจกรรมการเรียนรู้

๗.๑ ครูผู้สอนจัดกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมศิลปะตามสภาพที่พึงประสงค์ หรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (เป้าหมายระยะสั้น) แผนการสอนรายบุคคล (IIP)

๗.๒ ในการจัดกิจกรรมให้คำนึงถึงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ของเด็กแต่ละคน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นตามที่วางแผนไว้

๗.๓ ในบางทักษะที่จำเป็นเฉพาะความพิการหรือบางทักษะที่เป็นปัญหาของเด็ก อาจต้องจัดการเรียนการสอนเป็นรายบุคคล

๘. ประเมินความสามารถหลังเรียนด้านทักษะกิจกรรมศิลปะ

๘.๑ ประเมินตามแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ซึ่งมี ๕ ระดับ เป็นระบบตัวเลข คือ ๕, ๔, ๓, ๒, ๑ หรือ เป็นระบบที่ใช้คำสำคัญ เช่น ดีเยี่ยม, ดีมาก, ดี, พอใช้, ควรส่งเสริม หรือตามที่สถานศึกษากำหนด อย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ครั้ง

๘.๒ ประเมินตามแผนการจัดกิจกรรมศิลปะโดยมีเกณฑ์เป็น ๒ ระดับ เป็นระบบที่ใช้คำสำคัญ ได้แก่ ทำได้, ทำไม่ได้ ตามที่สถานศึกษากำหนด อย่างน้อยภาคเรียนละ ๒ ครั้ง

๙. สรุป และรายงานผล

๙.๑ สรุปผลการประเมินเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และรายงานผู้บริหาร และผู้ปกครอง

๙.๒ สรุปผลการประเมินพัฒนาการทักษะทั้ง ๕ ด้าน ตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ในช่วงอายุของเด็กทุกมาตรฐานและรายงานผู้บริหาร และผู้ปกครอง

๙.๓ สรุปผลการประเมินอายุพัฒนาการเด็ก และรายงานผู้บริหาร และผู้ปกครอง

การสร้างช่วงเชื่อมต่อการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ ๑

การสร้างช่วงเชื่อมต่อการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนเฉพาะความพิการ หรือโรงเรียนจัดการเรียนรวม หรือศูนย์การศึกษาพิเศษในระดับที่สูงขึ้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง ส่งผลดีต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในการปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี สามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างราบรื่น การเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ หรือระดับที่สูงขึ้น จะประสบผลสำเร็จได้ บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

๑. ผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทเป็นผู้นำในการสร้างช่วงเชื่อมต่อระหว่างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โดยต้องศึกษาหลักสูตรทั้งสองระดับ เพื่อทำความเข้าใจและจัดระบบการบริหารงานด้านวิชาการที่จะเอื้อต่อการเชื่อมต่อการศึกษา โดยดำเนินการดังนี้

๑.๑ จัดประชุมครูผู้สอนระดับปฐมวัยและครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ร่วมกันสร้างความเข้าใจช่วงเชื่อมต่อของหลักสูตรทั้งสองระดับให้เป็นแนวปฏิบัติของสถานศึกษา เพื่อครูผู้สอนทั้งสองระดับจะได้เตรียมการสอนได้สอดคล้องกับเด็กวัยนี้

๑.๒ จัดหาเอกสารหลักสูตรและเอกสารทางวิชาการของทั้งสองระดับมาไว้ให้ครูผู้สอนและบุคลากรอื่นๆ ได้ศึกษาทำความเข้าใจ อย่างสะดวกและเพียงพอ

๑.๓ จัดกิจกรรมให้ครูผู้สอนทั้งสองระดับมีโอกาสแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ความรู้ใหม่ๆ ร่วมกัน

๑.๔ จัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการสร้างช่วงเชื่อมต่อ

๑.๕ จัดกิจกรรมให้ความรู้ กิจกรรมสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ และจัดทำเอกสารเผยแพร่ให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้าใจการศึกษาทั้งสองระดับ และให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือเด็กให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ได้ดี

ในกรณีที่โรงเรียนไม่มีชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ในสถานศึกษาของตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาควรประสานกับสถานศึกษาที่คาดว่าเด็กจะไปเข้าเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการช่วยเหลือเด็กสามารถปรับตัวเข้ากับสถานศึกษาใหม่ได้

๒. ครูผู้สอนระดับปฐมวัย

ครูผู้สอนระดับปฐมวัยต้องศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ และสร้างความเข้าใจให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครองและบุคลากรอื่นๆ รวมทั้งช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวก่อนเลื่อนขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โดยครูผู้สอนควรดำเนินการ ดังนี้

๒.๑ เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อส่งต่อครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ซึ่งจะทำให้ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาสามารถใช้ข้อมูลนั้นช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวเข้ากับการเรียนรู้ใหม่ต่อไป

๒.๒ พูดคุยกับเด็กถึงประสบการณ์ที่ดีๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ เพื่อให้เด็กเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

๒.๓ จัดให้เด็กได้มีโอกาสทำความรู้จักกับครูผู้สอน ตลอดจนการสำรวจสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

๒.๔ จัดสื่อ วัสดุอุปกรณ์ หนังสือที่เหมาะสมกับวัยเด็กที่ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้และมีประสบการณ์พื้นฐานที่สอดคล้องกับช่วงเชื่อมต่อในการเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

๓. ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา

ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาต้องมีความรู้ ความเข้าใจในพัฒนาการเด็กปฐมวัย และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ให้ต่อเนื่องกับการพัฒนาเด็กในระดับปฐมวัย โดยควรดำเนินการ ดังนี้

๓.๑ จัดกิจกรรมให้เด็ก พ่อแม่ และผู้ปกครอง มีโอกาสได้ทำความรู้จักคุ้นเคยกับครูผู้สอนและห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ก่อนเปิดภาคเรียน

๓.๒ จัดสภาพห้องเรียนให้ใกล้เคียงกับห้องเรียนระดับปฐมวัย โดยจัดให้มีมุมประสบการณ์ภายในห้อง เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมได้อย่างอิสระ เช่น มุมหนังสือ มุมของเล่น มุมเกมการศึกษา เพื่อช่วยให้เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ได้ปรับตัวและเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

๓.๓ จัดกิจกรรมร่วมกันกับเด็กในการสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการปฏิบัติตน

๓.๔ จัดกิจกรรมช่วยเหลือ ส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กตามความแตกต่างระหว่างบุคคล

๓.๕ เผยแพร่ข่าวสารด้านการเรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน

๔. พ่อแม่ ผู้ปกครอง

พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมการศึกษาของบุตรหลาน และเพื่อช่วยบุตรหลานของตนเองในการศึกษาต่อชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ควรดำเนินการดังนี้

๔.๑ ศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรของการศึกษาทั้งสองระดับ

๔.๒ จัดหาหนังสือ อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับวัยเด็ก

๔.๓ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุตรหลาน ให้ความรัก ความเอาใจใส่ ดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด

๔.๔ จัดเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกับบุตรหลาน เช่น เล่นนิทาน อ่านหนังสือร่วมกัน สนทนาพูดคุย ชักถามปัญหาในการเรียน ให้การเสริมแรงและให้กำลังใจ

๔.๕ ร่วมมือกับครูผู้สอนและสถานศึกษาในการช่วยเตรียมตัวบุตรหลาน เพื่อช่วยให้บุตรหลานปรับตัวได้ดีขึ้น

การส่งต่อ

การส่งต่อ เป็นการประสานงานระหว่างศูนย์การศึกษาพิเศษกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาทักษะกิจกรรมศิลปะอย่างต่อเนื่อง

การกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงาน

การจัดการศึกษาปฐมวัยมีหลักการสำคัญในการให้สังคม ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกระจายอำนาจการศึกษาลงไปยังท้องถิ่นโดยตรง โดยเฉพาะสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นผู้จัดการศึกษาในระดับนี้ ดังนั้น เพื่อให้ผลผลิตทางการศึกษาปฐมวัยมีคุณภาพตามมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม จำเป็นต้องมีระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา เห็นความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนการให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน วางแผน และดำเนินงานการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพอย่างแท้จริง

การกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานผลการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา กระบวนการนิเทศ และระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย สร้างความมั่นใจให้ผู้เกี่ยวข้อง โดยต้องมีการดำเนินการที่เป็นระบบเครือข่ายครอบคลุมทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก ในรูปแบบของคณะกรรมการ ที่มาจากบุคคลทุกระดับและทุกอาชีพ การกำกับ ติดตาม และประเมินผลต้องมีการรายงานผลจากทุกระดับให้ทุกฝ่าย รวมทั้งประชาชนทั่วไปทราบ เพื่อนำข้อมูลจากรายงานผลมาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป